

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра Інформаційної діяльності та соціальних наук
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

(підпис)

Галина ІЦХ
(прізвище та ініціали)

« » 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

/назва дисципліни/

галузь знань	<u>18 «Виробництво та технології»</u> <small>/шифр і назва галузі знань/</small>
рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> <small>/назва/</small>
спеціальність	<u>181 «Харчові технології»</u> <small>/шифр і назва/</small>
освітня програма	<u>«Харчові технології»</u> <small>/назва/</small>
спеціалізація	<u> </u> <small>/назва/</small>
вид дисципліни	<u>обов'язкова дисципліна циклу загальної підготовки</u> <small>/обов'язкова/вибіркова/</small>

Тернопіль – 2024 рік

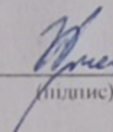
Робоча програма з навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики»
(назва дисципліни)
 для студентів факультету інженерії машин, споруд та технологій
(назва факультету)

Розробники:

доцент кафедри інформаційної діяльності та
 соціальних наук,

кандидат історичних наук, доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

/ Юрій ГУМЕН /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
 кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук

(назва)

Протокол від «30» 08 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Андрій КРИСЬКОВ /

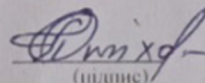
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
 факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «30» 08 2024 року № 1

Секретар НМК

(підпис)

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність

181 «Харчові технології»

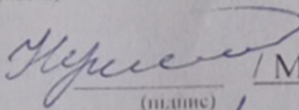
(шифр і назва)

освітня програма

«Харчові технології»

(назва)

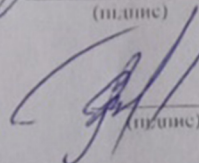
Завідувач випускової кафедри

(підпис)

/ Микола КУХТИН /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

/ Галина КАРПИК /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4/120	4/120
Аудиторні заняття, год.	48	10
Самостійна робота, год.	72	110
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	16	6
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	32	4
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до лабораторних (практичних, семінарських) занять	25	40
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	25	40
- виконання контрольних завдань	-	-
- виконання індивідуальних завдань	-	-
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання заліків, екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	22	30
Залік		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання - 64%;
- заочна (дистанційна) форма навчання - 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Формування у студентів необхідних знань, навичок та ставлень, пов'язаних з ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві.

2.2. Завдання навчальної дисципліни: надати студентам цілісну систему знань про історію та концептуальні засади демократичного урядування, права людини, громадську участь; сформувати вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; сформувати розуміння важливості громадської участі у демократичній державі; сформувати у студентів готовність долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадської участі, доступні в Україні.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПРО2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПРО26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально і свідомо.

ПРО27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів харчових технологій.

Загальні компетентності:

ЗК 2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 14 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

ЗК 14¹ Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	<p>Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування</p> <p>Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Філософські засади демократичного урядування (Дж.Локк, Т.Гоббс, Ж.-Ж.Руссо). Концепція розумного егоїзму. Створення та еволюція демократії. Роль довіри між владою та громадянами у демократичному суспільстві. Поняття «суспільство». Формування суспільства та держави-нації. Характер відносин особистості та держави. Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи. Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства. Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.</p>	2	0,5
2	<p>Тема 2. Принципи демократії</p> <p>Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.</p>	2	0,5
3	<p>Тема 3. Права людини. Механізми захисту прав людини.</p> <p>Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати, втілювати. Негативні та позитивні права. Дискусія щодо того, чи може обмеження прав людини бути виправданим. Гідність, свобода, рівність, толерантність, демократія та справедливість як основа розуміння прав людини. Еволюція прав людини на українських землях.</p> <p>Формування Організації Об'єднаних Націй. Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація</p>	2	1

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	<p>прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації. Особливості захисту прав вразливих верств населення. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція про права дитини, Рамкова конвенція про захист національних меншин, Конвенція про права осіб з інвалідністю. Захист прав людини під час воєнних дій.</p>		
4	<p>Тема 4. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна. Система демократії в Україні та механізм її реалізації</p> <p>Теорія конституціоналізму (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, тощо) та підтримка її сталого розвитку. Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях (Руська правда, Литовські Статути, Конституція Пилипа Орлика, Універсали Української Народної Республіки, Конституції СРСР, Конституція України та етапи її трансформації). Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.</p> <p>Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Прозорість влади. Риси демократичного і недемократичного режимів. Підзвітність влади. Демократичне врядування. Роль влади у вирішенні проблем суспільства. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.</p>	2	1

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
5	<p>Тема 5. Характеристики громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Східній Європі</p> <p>Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства (Аристотель, Дж. Локк, Т. Гобс, Ж.-Ж. Руссо, Г. Гегель, К. Маркс, Ю. Габермас). Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії (В. Гавел). Функції громадянського суспільства за Ларрі Даймондом.</p> <p>Огляд та аналіз громадських рухів у комуністичній Європі. Історія Польщі: Рух «Солідарність». Історія Чехословаччини та Вацлава Гавела. Історія Румунії. Україна та «революція на граніті». Соціальний капітал: його поняття, характеристика, роль та функції.</p>	2	1
6	<p>Тема 6. Виклики для громадянського суспільства. Громадянськість та демократія</p> <p>Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні. Молодь та громадянське суспільство.</p> <p>Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі. Урядування, скероване на громадян. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Громадянська культура. Громадянські чесноти.</p>	2	1
7	<p>Тема 7. Що таке «хороший» громадянин?</p> <p>Концепції громадянськості за Джоелом Вестхаймером та Йозефом Кагне: громадянин, який несе особисту відповідальність; громадянин, який бере активну участь; громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя. Оцінка рівня власної залученості.</p>	2	0,5
8	<p>Тема 8. Активне громадянське населення. Запобігання проявам корупції</p>	2	0,5

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Форми громадської участі, доступні в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні. Запобігання проявам корупції та недоброчесності в Україні		
Усього годин:		16	6

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування	4	0,5
2	Тема 2. Принципи демократії	4	0,5
3	Тема 3. Права людини. Механізм захисту прав людини	4	0,5
4	Тема 4. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна. Система демократії в Україні та механізм її реалізації	4	--
5	Тема 5. Характеристики громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Східній Європі	4	0,5
6	Тема 6. Виклики для громадянського суспільства. Громадянськість та демократія	4	0,5
7	Тема 7. Що таке «хороший» громадянин?	4	0,5
8	Тема 8. Активне громадянське населення. Запобігання проявам корупції	4	1
Усього годин:		32	4

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Підготовка до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу	25	40
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції: - Демократія та українське врядування; - Участь громадян;	25	40

	<ul style="list-style-type: none"> - Міжнародні конвенції та пакти про права людини; - Політична реклама; - Медіаграмотність; - Рух «Солідарність»; - Україна та «Революція на граніті». 		
3	Підготовка та складання заліку, тестування		
	- Модуль №1	10	10
	- Модуль №2	10	10
	- Залік	2	10
Усього годин:		72	110

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – залік

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліною
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		1/3 семестрової оцінки	100
15	20		20	20			
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал		
Лекція №1	Практичне заняття №1,2	5	Лекція №5	Практичне заняття № 9,10	5		
Лекція №2	Практичне заняття №3,4	5	Лекція №6	Практичне заняття № 11, 12	5		
Лекція №3	Практичне заняття №5,6	5	Лекція №7	Практичне заняття № 13,14	5		
Лекція №4	Практичне заняття №7,8	5	Лекція №8	Практичне заняття № 15,15	5		

5. Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс Демократія: від теорії до практики (ID4906)

2. Берроуз Грір. Демократія: від теорії до практики. Путівник для викладачів. Київ: ТОВ «Гнозіс», 2018, 343 с.

3. Берроуз Грір. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Київ: ТОВ «Гнозіс», 2018, 278 с.

4. Берроуз Грір. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів. Київ: ТОВ «Гнозіс», 2018, 47 с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Правові механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в Україні: історичний досвід і виклики сучасності: наукова записка / [Горбатенко В.П. (кер. авт. кол.), Кресіна І.О., Кукуруз О.В., Тимошук В.П., Стрельцова О.В., Матвійчук Л.О.]. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. 82 с.

2. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2019. 65 с.

3. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2021. 112 с.

4. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року. Київ: НІСД, 2022. 46 с.

5. Степаненко В. Громадянське суспільство в Україні. «Помаранчева» стадія становлення // Віче. 2005. №2. С.49-55.

6. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с.

7. Цвих В. Громадянське суспільство. Навч.-методичний посібник / В. Цвих, О. Горбняк, В. Кобильник. Кам'янець-Подільський: Абетка-Світ, 2009. 111 с.

Допоміжна

8. Tonge J. Does Citizenship Education Make Young People Better-Engaged Citizens? / J. Tonge, A. Mycock, B. Jeffery. // Political Studies. 2012. №60. P. 578-602.

9. Weigle M. Civil Society in Reforming Communist Regimes: The Logic of Emergence / M. Weigle, J. Butterfield. // Comparative Politics 25. 1992. №1. P. 1-23.

7. Інформаційні ресурси

10. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:4906. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

11. Постанова КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», 06.08.2014, № 385. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/247566248>

12. Закон України «Про співробітництво територіальних громад», 17.06.2014, №1508-VII. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18)

13. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014, № 333-р. – Режим доступу : [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80)

14. Закон України «Про засади державної регіональної політики», 05.02.2015, №156-VIII. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19).

15. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», 05.02.2015, №157-VIII. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19).

16. Портал відкритих даних – Режим доступу: [https:// data.gov.ua/dataset?](https://data.gov.ua/dataset?)

